

2. ІСТОРІЯ ТА ПОЛІТОЛОГІЯ

Олена БЕТЛІЙ

Włodzimierz Osadczy.

ŚWIĘTA RUŚ. ROZWÓJ I ODDZIAŁYWANIE IDEI PRAWOSŁAWIA W GALICJI

Lublin: Wydawnictwo UMCS: EKPU, IEŚW, 2007, 791 s.

Книга Володимира Осадчого, колишнього львівського історика, який тепер живе у Польщі і працює у двох навчальних установах міста Любліна: Європейському колегіумі польських і українських університетів на посаді канцлера та університеті Марії Кюрі-Скłodовської на посаді доцента, – це 742 сторінки синтетичного викладу церковної історії Галичини від поділу Польщі і до розпаду Австро-Угорської монархії у 1918 р.. Вона є продовженням попередніх наукових розвідок автора, виданих як в Україні, так і в Польщі впродовж останніх десяти років. Обсяг монографії, безсумнівно, свідчить про ґрунтовність дослідження, а рецензенти, серед яких і засновник Інституту історії Центрально-Східної Європи, один з найкращих знавців історії церкви у РП, проф. Єжи Ключовський, – про фаховий рівень запропонованого до прочитання наративу.

Головна теза автора полягає в тому, що православ'я було ототожнено галицькими русинами з правдивою духовністю Русі, позбавленої чужих впливів, а відтак лідери галицького панрусського руху будували своє бачення майбуття краю на основі об'єднання з православ'ям. «Свята Русь» при цьому постає як втрачена вітчизна, в якій, чи то в інтерпретації автора, чи власне вже самих русинів, «у досконалій згоді нація і церква б творили чудову гармонію». Таке сприйняття історичного контексту призвело до поступового зміщення акцентів у побудові руської ідентичності з Києва в бік Москви та Петербурга. З огляду на це ідея православ'я постає як

духовне наповнення єдності «Святої Русі», в пошуку якої яскраві постаті греко-католицького віросповідання змінили конфесію. Шляхи цих пошуків показані на прикладі біографій кн. Якова Головацького, кн. Івана Наумовича, о. Іполита Володимира Терлецького, а також визначення метаморфоз «руського питання» та кризи греко-католицької церкви в Галичині. Поширення ідеї православ'я серед русинів вивчається в контексті безпосереднього втручання Росії у церковні справи крізь призму метафори «уярмлених братів» та відповідного спротиву Відня і Рима. Період експансії православ'я в Галичині ототожнюється автором із початком ХХ ст. і добою окупації східних теренів Австро-Угорщини російською армією.

Книга В. Осадчого заслуговує на докладне прочитання. Вона містить багато цікавого з життя Галичини часів її перебування під скіпетром Габсбургів. Це добрий наратив про пошук русинами ідентичності, про Галицьку Русь як складову середньовічної Русі, тобто ще один проект, який міг закінчитись утворенням іншої держави на теренах, що тепер входять до складу України. У цьому є основна сила і, хоч як парадоксально, слабкість даної монографії. Впровадження у текст численних термінів на позначення різних теренів і концепцій, напр., Галицька Русь, Австрійська Русь, Свята Русь, «Уярмлена Русь», Угорська Русь, Київська Русь тощо, заплутують як самого автора у побудові його уявних конструкцій, так і читача, який швидко втрачає нитку до розуміння думки автора. Утруднює сприйняття матеріалу і розкиданість тих самих даних по різних розділах, що призводить до повторів і обтяження викладу. Насамперед це стосується вживання назви Україна, українці, руський, російський, пояснення права Росії на руський спадок тощо, які почасти розтлумачені вже самим автором у вступі до книги, а згодом знову кількаразово згадані у подальших розділах. Та всі ці зауваження, які радше є наріканнями на втому від читання такого об'ємного видання, не применшують заслуг автора, головна з яких – це висвітлення релігійної та політичної історії Галичини 1772–1918 рр..